

чисельність українців там за період 2002–2010 рр. різко знизилася – на 39 % і 26 % відповідно.

На нашу думку, несподівано (для нас) швидкий темп мирної асиміляції українців може бути пояснений дією декількох чинників, що накладалися в досліджуваний період один на одного:

1) широко відоме і неодноразово фіксоване соціологічними опитуваннями традиційне для жителів РФ зневажливе відношення до іногородців і "молодших братів", до яких вони відносять і українців;

2) зневага, що продовжилася з часу СРСР, з боку держави РФ до культурних і освітніх потреб національних меншин, що не мають на території РФ своїх територіальних адміністративних утворень. Строго кажучи, подібне відношення обґрунтовується російським урядом тезою про те, що «надання освіти виняткове відмінною від російською мовою є порушенням принципу рівності можливостей, оскільки, на думку російської влади, діти, що здобули таку освіту, опиняться надалі в нерівному положенні відносно інших (зокрема, при пошуку роботи), тобто будуть піддані дискримінації».

3) повна з боку українського суспільства та української держави зневага відносно українців, що проживають на території РФ. Можна констатувати, що у такої зневаги є деякі традиційні підстави, що сягають корінням в епоху УРСР, – тільки тоді подібна зневага стимулювалася союзними органами влади. У 2000-і ж роки уряд незалежної української держави відносився до своїх одноплемінників на території РФ так само, як і республіканський ЦК компартії України.

Слід відмітити, що українська держава подібним же чином відноситься до своїх одноплемінників не лише в РФ, але і в більшості інших країн світу. На цьому фоні дисонансом виглядають міцні зв'язки з українською діаспорою в Канаді і США. Подібний дисонанс дає рецепт для налагодження зв'язків з українською державою для діаспор: для того, щоб налагодити міцні зв'язки з батьківщиною, представникам діаспори необхідно самостійно міцно стати на ноги, зберегти національну ідентичність і взаємозв'язки власних зарубіжних громад і тоді українська держава помітить їх та навіть попросить їх допомогти [грошима] у розбудові незалежної України.

Ще один аспект проблеми пов'язаний з громадянським суспільством в Україні: через різні причини в 2000-і роки різноманітні громадські організації і об'єднання в більшості своїй фактично відтворювали відношення нашої держави до українців в країнах СНД і в РФ у тому числі. Представляється важливим чинником як в сенсі внутрішнього розвитку громадянського суспільства в Україні, так і в сенсі уповільнення процесів асиміляції українців в РФ, звернення зусиль українського суспільства на підтримку українців в РФ та інших республіках СНД.

УДК 327.5 (477,5216) (470-571) "20"

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ НА ПРИКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА СХОДІ УКРАЇНИ

М. В. Примуш

Проблематика політичних конфліктів висвітлювалася представниками різних гуманітарних наук – політичних, економічних, правових, філософських та інших. Теоретики політичного конфлікту К. Боулдінг, К. Дойч, К. Маркс, Ч. Тіллі та інші розглядали його як неминучий атрибут політичного розвитку будь-якого суспільства, й тому конфлікт становить собою не явище, а закономірність. Інші дослідники, такі як

Р. Дарендорф та Я. Козер, взагалі розглядали конфлікт як звичайне явище. Разом з тим, в основу концептуалізації політичних конфліктів увійшла методика зарубіжних авторів, таких як Р. Фішер, У. Юрі, К. Томас, К. Раппопорт, які здійснили спробу формалізованого аналізу конфлікту на основі бази комп'ютерних програм, де інформація про конфлікт та конфліктну ситуацію вперше набула наукового та аналітичного вимірів.

Складність ситуації на Сході України полягає не тільки у відсутності лінійності, а також і в тому, що на електоральному рівні тут не відбувалися так звані процеси «переукладання соціального конфлікту» (нова еліта не увійшла у громадянський та електоральний простір старої еліти, яку в свою чергу вже позбавлено владних інструментів у межах всієї країни), тобто один політичний конфлікт накладається на інший. На думку політологів В. Осьодло та Л. Будагьянц, на Сході України останні 10 років загострювалися процеси прихованого володарювання клептократично-олігархічного режиму, де відбувалася відірваність громадянського суспільства та державного апарату від соціально-політичної реальності й зрощення останнього з кримінально-олігархічними кланами регіону. Інтегроване на ментальному та соціокультурному рівні у російськомовне середовище громадянське суспільство Сходу України розвивалося відразу по двох векторах: політично, культурно та соціально в межах України, ментально й економічно орієнтувалося на російський вектор. Ще одним ключовим аспектом політичного та військового конфлікту в східній частині України є її європейський вектор розвитку, тотальне реформування всіх сфер держави, оновлення влади, але у той самий час робиться стратегічна помилка – не відбувається інтеграція регіонів у спільне з Європейським Союзом середовище. Тобто в названих процесах керуються соціальними благами для населення, а не реальною потребою перетворення регіонів на ефективні елементи європейської інтеграції України. Таким чином, враховуючи названі обставини, пропонуємо підійти до конфлікту на Сході України як до політико-соціального підтексту війни (офіційно має назву Антитерористична операція), що має певні особливості: по-перше, це гібридна війна й суворе випробування для збереження державності, національної території; по-друге, це системне перезавантаження влади та владних інституцій на предмет їх реформування; по-третє, це гармонізація, безконфліктність розвитку системи взаємовідносин між владою та громадянами, центром та регіонами. Таким чином, специфіка внутрішньополітичного конфлікту в Україні вимагає від дослідника теорії політичного конфлікту переосмислення етапів розвитку конфліктної ситуації та вивчення поглядів як на поняття «політичний конфлікт» так і вивчення типології і фаз його прояву.

На наш погляд, технологія замороження політичного конфлікту на Сході України заслуговує на більш змістовне вивчення через низку фундаментальних факторів, головний з яких – це наявність «Мінських домовленостей» між сторонами та реалізація задекларованих політичних вимог на практиці. Одна з цих вимог має стратегічне значення. Йдеться про проведення лінії розмежування між сторонами конфлікту, відведення важкої артилерії та проведення політичних виборів за чинним українським законодавством. Але, як наочно демонструє світова практика, технології замороження конфлікту є нестійкою формою його вирішення, оскільки де-факто сторони домовляються між собою «на словах», тому до цього явища треба підійти дещо під іншим кутом зору, де замороження означає лише спосіб фіксації нової політичної реальності (анексія Криму та входження його у склад Російської Федерації, втрата державного суверенітету на частині території Донецької та Луганської областей або грузино-абхазький конфлікт). Іншою стороною політичної нестабільності на Сході України, на наш погляд, є зацікавленість Російської Федерації у тому, щоб більшість країн СНД мали на своїй території так звані «сірі зони», на які, з одного боку, не розповсюджується суверенітет національних держав, а з іншого – вони являють собою невизнану територію з мінімальними атрибутами державності без входження до складу РФ (Нагорний Карабах, Південна Осетія, Абхазія, Придністров'я, частина території

Східної України). Тобто пострадянський простір відіграє системоутворюючу роль у російській зовнішній політиці, де штучними «сірими зонами» утворюються джерела нестабільності, так звані буфери безпеки для національних інтересів РФ, а фактично – недопущення зближення пострадянського простору із Заходом.

Типологія політичних інцидентів багато в чому розширює межі уявлення про специфіку політичного конфлікту на Сході України. Мова йде про те, що конфлікт переріс у відкрите протистояння внаслідок сукупності фундаментальних факторів, серед яких соціальна невизначеність населення, частина якого залишилася в окупації, а частина виїхала за межі так званої зони АТО.

Таким чином, підсумовуючи результати дослідження, ми можемо дійти наступних висновків. По-перше, у політичних конфліктах, в тому числі й на Сході України, вирішальним чинником є боротьба інтересів за володіння матеріальними або іншими ресурсами. По-друге, політичний конфлікт на Сході України є нетиповим явищем, оскільки має множинну аспектів як свого прояву так і власного змісту, тому стратегія розмежування конфлікуючих сторін є прогративною, оскільки в ній не враховується факт зовнішньополітичної та військової агресії проти України. По-третє, в конфлікт цінностей та цілей, який зараз відбувається на Сході України, необхідно внести чітку політичну визначеність, оскільки замороження конфлікту призведе до небажаних наслідків у синусоїди конфліктного розвитку.

УДК 327.8.(410):316.4.063.3(4)

ВПЛИВ ВИХОДУ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ З ЄС НА ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЄВРОПІ

Т. І. Неприцька

Результати референдуму в Британії, котрий відбувся в червні 2016 року та в результаті якого більшість населення проголосувала за вихід з ЄС, сколихнули не лише самих британців, а й отримали світовий резонанс. Брекзїт не лише поставив політиків у дещо глухий кут, адже зараз вперше ініційовано процедуру виходу з ЄС, що неминуче ставить цілий ряд питань економічного, політичного та юридичного характеру. Окрім того, непокоїть сам факт Брекзїту, тобто факт того, що існує країна, котра добровільно відмовилася від членства в ЄС при тому що всім відомо, що умови членства є досить жорсткими та більшість країн Європи, котрі поки не мають членства, докладають чимало зусиль, щоб дані умови виконати. Саме після подій червня 2016 року набирає все більшої популярності думка, що, можливо, Європейський Союз не є «локальним європейським раєм на землі», а кількість євроскептиків невпинно зростає.

Справді, якщо проаналізувати усі інтеграційні процеси, то можемо сміливо говорити, що рівень їх успішності напряму залежить від рівня підтримки, котру вони отримують від населення. Саме політична воля керівництва у поєднанні з широкою підтримкою інтеграційного курсу громадянами країни, можуть дати необхідний довготривалий результат. Звичайно, історія знає численні випадки насильницького об'єднання чи приєднання територій, але тоді ми говоримо про функціонування імперії з сильним та багатим центром, та безправними залежними територіями. У випадку ж Європейського Союзу мова йде по-перше, про добровільне об'єднання держав при збереженні їх суверенітету та національно-культурної ідентичності. По-друге, ЄС декларує за мету створити більш комфортні, сприятливі та вигідні умови існування та функціонування для усіх держав-членів ЄС. Тобто членство в ЄС має виключно